

Notat: Frafaldstruede elever – definitioner og data ift. social omfordeling

Arbejdsgruppen for tilskudsrevision udpegede på sit 2. møde i Ryslinge, skolernes tilskudsmæssige forudsætninger for optagelse og fastholdelse af 'fracfaldstruede elever' som en central udfordring i det nuværende tilskudssystem.

Dette notat gennemgår mulige definitioner og datagrundlag for opgørelse af denne elevkategori.

Først kigger vi på selve begrebet 'fracfald' og mulige fortolkninger heraf. Dernæst på mulige årsagsforklaringer og dermed identifikatorer på de 'truede' unge.

I. Frafald

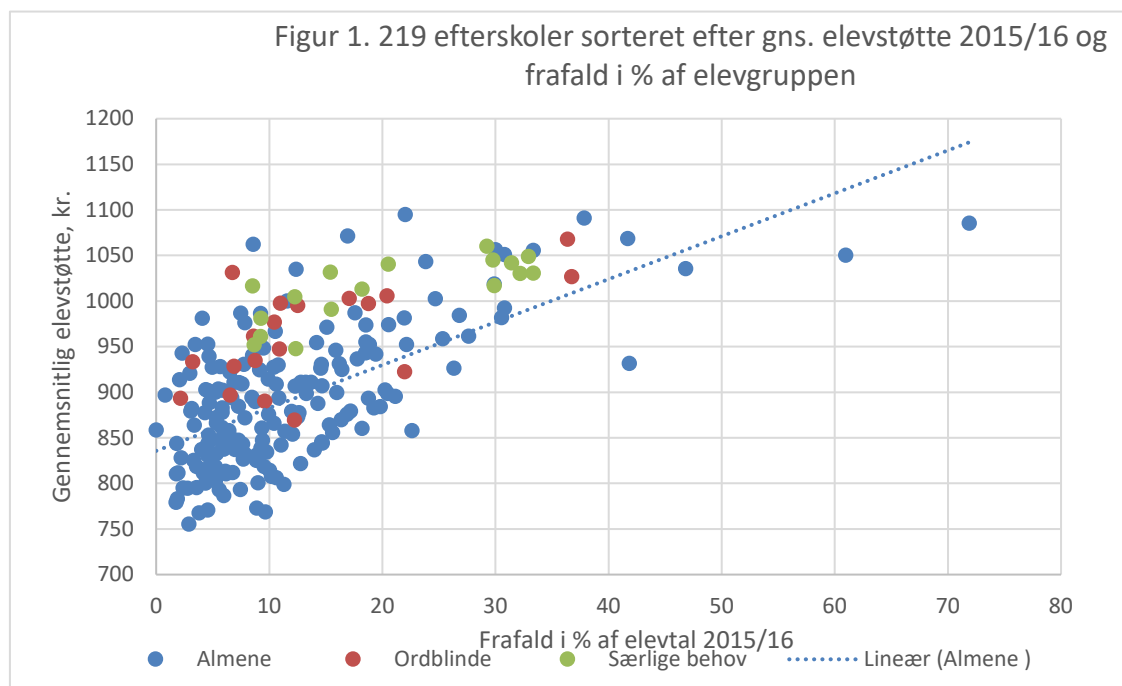
I de senere års opgørelser af fracfald i skoleformen har andelen, der afbryder før tid, ligget på ca. 12% af det samlede elevtal ved kursusstart. Af disse er det ca. 25% som bliver bortvist for overtrædelser af skolens regelsæt, mens størsteparten, dvs. ca. 70% udgøres af elever, som selv vælger at afbryde opholdet før tid.

Blandt de elever, som selv vælger at rejse, angiver skolerne hhv. hjemve, skuffede forventninger til efterskolelivet og manglende følelse af at passe ind i fællesskabet som de hyppigste årsager.

Efterskoleforeningens seneste analyse fra 2015/16 viste desuden, at drenge udgør 80% af alle bortviste, mens piger udgør over 60% de elever, der selv vælger at rejse. Undervisningspligtige elever er også overrepræsenterede i fracfaldsstatistikken.

En mindre andel, ca. 5% af de fracfaldne registreres som 'afbrudt på skolens initiativ uden der er tale om bortvisning'. Kategorien dækker over elever, der enten ikke kan trives eller hvis behov ikke kan imødekommes på skolen, og er i højere grad signifikant på specialefterskoler.

Vi kan se, at der er en sammenhæng mellem elevgruppens gennemsnitlige økonomiske baggrund og fracfald i procent af elevtallet, se figur 1.

Figuren viser, at der blandt specialefterskolerne er stor spredning i frafaldet, på trods af skolerne generelt har mindre ressourcestærke elever. Skolerne med det højeste frafald i procent er almene skoler med forholdsvis svag elevsammensætning. Der er imidlertid også store udsving i frafaldet mellem skoler på nogenlunde samme økonomiske niveau, og data siger heller ikke noget om sandsynligheden for frafald på individniveau, men derimod alene på skoleniveau.

II. Frafaldstruede, sårbare, udsatte eller uddannelsesfremmede unge

Kært barn har mange navne. I efterskoleverdenen anvendes også vidt forskellige begreber, når man skal indkredse bestemte elevgrupper, som alle sammen i en eller anden forstand er mere frafaldstruede end andre. Her gengives de mest anvendte med det formål at skabe klarhed over begreberne.

Efterskoleforeningen skelner mellem 'udsatte' og 'sårbare' unge, mens 'uddannelsesfremmede' er defineret ved forældrenes uddannelsesniveau.

Udsatte unge er kendetegnet ved dårlige sociale netværk og manglende ressourcer i familien, miljøer præget af omsorgssvigt og ofte dårlige skoleoplevelser. I alt ca. 13% af eleverne i skoleformen får tilskud til egenbetalingen fra kommunen og indgår derved i kategorien 'udsatte unge'. På specialefterskolerne udgør disse en langt højere andel end på de almene skoler, hvor andelen med kommunal støtte udgør 8,6 % i gennemsnit. Man kan godt være udsat uden at have økonomisk støtte med fra kommunen, men det er den bedste kvantitative indikator, vi har.

Sårbare unge kan, modsat udsatte unge, godt komme fra familier med økonomiske og sociale ressourcer. Sårbarhed har sommetider sin rod i kognitive vanskeligheder i form af ADHD eller lignende. Men sårbarhed kan også forårsages af kriser som følge af skilsmisse, sygdom eller dødsfald og vil ofte være mere afgrænset i tid end de problemstillinger, der kendetegner udsatte unges situation. Flere og flere efterskoler fortæller imidlertid om sårbarhed uden nogen åbenbar grund, hvor de oplever unge på tværs af sociale skel, som har 'ondt i livet'. Vi har altså ingen definitiv definition og heller ingen valide tal på denne gruppe af elever. Opfølgningen på charter for socialt ansvar fra 2016 viste at 93% af skolerne har elever med 'alvorlige tegn på sårbarhed' og samlet set udgør gruppen 5,8% af eleverne.

- 81% af skolerne har elever med angst og depression.
- 76% af skolerne har elever med udviklingsforstyrrelser som fx ADHD.
- 67% af skolerne har elever med selvskadende adfærd.
- Den brede kategori, elever med generel alvorlig mistrivsel, mærkes hos 79% af skolerne.
- 18% har elever, som er sårbare pga. misbrug af rusmidler.

Statistisk set definerer man unge fra **uddannelsesfremmede** hjem ved at tage udgangspunkt i forældrenes uddannelsesbaggrund. Hvis ingen af forældrene har højere uddannelse end grundskolen, karakteriseres hjemmet som 'uddannelsesfremmed'. Disse elever er overrepræsenterede i den gruppe af unge, som aldrig gennemfører en ungdomsuddannelse. Afhængig af opgørelsestidspunkt er det mellem 20 og 25% af en årgang, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse 7 år efter grundskolen. I 10. klasse er andelen af sådanne elever på efterskoler imidlertid meget lille og markant lavere end i folkeskolens 10. klasse, se tabellen nedenfor.

Elever fra uddannelsesfremmede hjem i 10 .kl. (forældres højeste uddannelse er grundskolen, 2012-2014)									
	2012			2013			2014		
Skoletype	Udd.fremmed	Total elevtal	Procent	Udd.fremmed	Total elevtal	Procent	Udd.fremmed	Total elevtal	Procent
Efterskole med samlet særligt tilbud	144	863	16,7	144	912	15,8	119	867	13,7
Folkeskole herunder et 10. klassecenter	1618	11784	13,7	1593	11273	14,1	1413	10485	13,5
Efterskole	495	13935	3,6	496	14425	3,4	479	14897	3,2
Hovedtotal	2257	26582	8,5	2233	26610	8,4	2011	26249	7,7

Note: Data er hentet fra UVM statistikbank og dækker FTU (fælles tilmelding til ungdomsuddannelse, herunder 10. klasse, 1.prioritet pr. marts i året hvor skoleåret starter.)

Vi vil forvente, at efterskolens andel af disse elever er højere i 8. og 9. klasse, men disse data er ikke offentligt tilgængelige.

II. Socialt taxameter til fastholdelse: økonomi og uddannelse som indikatorer.

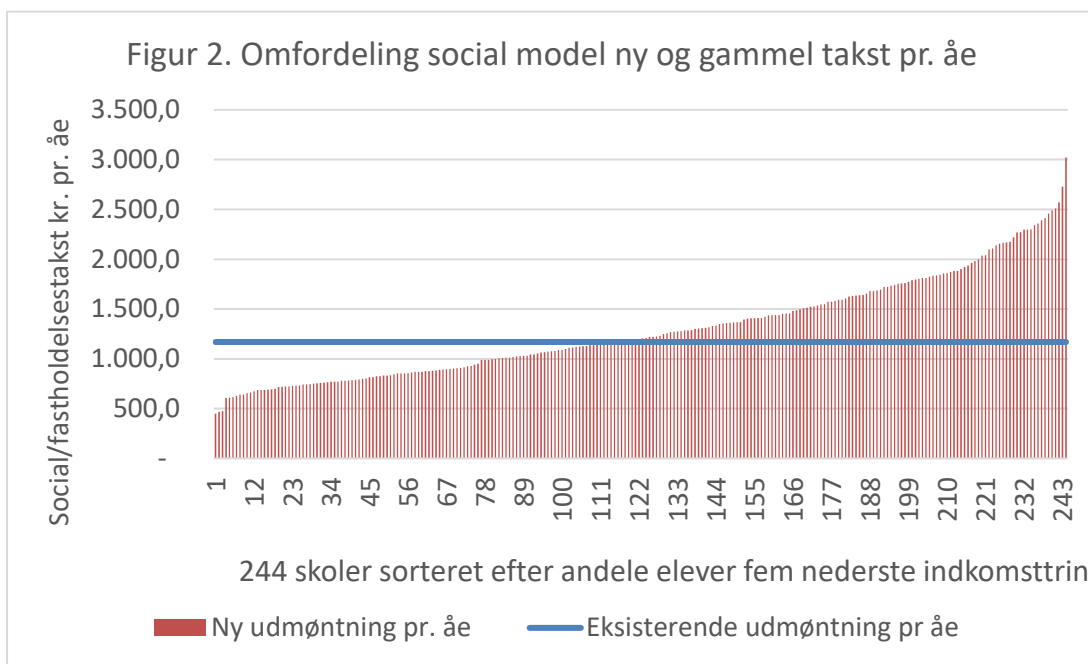
Hvis Efterskoleforeningen vælger at arbejde videre med en form for socialt taxameter er det nødvendigt at bruge nogle objektive indikatorer i beregningen af fordelingsnøgle. Den mest oplagte indikator på elevernes baggrund er husstandsindkomsten, som vi har adgang til i forbindelse med beregning af statslig elevstøtte. En model alene med dette udgangspunkt tager imidlertid ikke højde for selvstændige erhvervsdrivende med punktvis 0-indkomst og fraskilte forældre med relativt gode ressourcer, mv. Det vil derfor være med til at målrette modellen, hvis der tillægges en faktor for elevernes uddannelsesperspektiv.

Et sted at starte kunne være en vægtning ift. skolens andel af elever fra uddannelsesfremmede hjem, dvs. med forældre, der alene har grundskole som højeste uddannelse.

Et andet sted at starte kunne være en vægtning efter skolens overgangsfrekvens til ungdomsuddannelse fordelt på fx gymnasial og erhvervsuddannelser. Elever på erhvervsuddannelser har absolut set det svageste udgangspunkt og en vægtning efter skolernes andele af elever, der vælger en erhvervsuddannelse vil derfor målrette taxameteret yderligere til skoler med mange uddannelsesmæssigt svage

elever. Vi har ikke umiddelbart adgang til oplysningerne i samlet form for alle skoler, men de kan fremskaffes på bestilling hos Styrelsen for it og læring (STIL).

Efterskoleforeningen har tidligere arbejdet med et forslag til socialt taxameter finansieret ved omstillingsreserven (og senere omprioriteringsbidraget) og endelig har vi regnet med en omfordeling af den individuelle supplerende elevstøtte efter samme metode, se figur 2.

Figuren viser logikken i en omfordeling efter skolens andel af elever fra de fem nederste indkomstrin. Beløbets størrelse afhænger af størrelsen af den samlede pulje, som afsættes til formålet. I dette tilfælde er der taget udgangspunkt i en 2%-reduktion af driftstaksten, som udgør ca. 30 mio.kr. og svarer til ca. 1100 kr. pr. årselev. Figuren viser, at skoler med mange elever fra lavindkomstfamilier vil få mere pr. årselev ved en omfordeling, mens skoler med relativt få vil få mindre pr. årselev.

Ved en pulje på 3% af driftstaksterne fås ca. 44 mio.kr. svarende til ca. 1500 kr. pr. årselev.

Som nævnt ovenfor kan vægtning ift. uddannelsesniveau eller overgangsfrekvens justere lidt på den økonomiske omfordeling, særligt for de mindre skoler.

Spørgsmål til drøftelse:

- Når vi siger 'frafald' mener vi så, at de samme forklaringsfaktorer gør sig gældende ift. frafald på efterskole og frafald i uddannelsessystemet i øvrigt? Dvs. er det de samme årsager, der gør, at eleverne falder fra på efterskole og på ungdomsuddannelse?
- Når vi bruger begrebet frafaldstruede, taler vi så alene om efterskolen eller om frafald fra uddannelse i et videre perspektiv?
- Hvilke indikatorer mener du er bedst egnede til at identificere de relevante elevgrupper på tværs af skoler?
- Er et fastholdelses- eller socialt taxameter en vej at gå ift. at støtte skoler med relativt mange socialt svage elever?